

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericească-politică.

Insertiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fie care publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blași.

Anul III.

Blași 14 Octobru 1893.

Numărul 41.

Regele și Parlamentul.

Răspunsurile preînalte, ce Maiestatea Sa Regală a dat clerurilor românesce la Boroșu-Șebeșu, au avut drept urmă o discuțiune de mai multe zile în parlamentul din Budapesta.

Obiectul acestor discuțiuni a fost cestiunea românească în tot cuprinsul ei.

Avându de cuget a releva după puțină toate momentele mai însemnate ale discuțiunii acesteia, pentru a putea astfel o orientare privitor la stadiul, în care a ajuns cestiunea noastră națională, de astădată ne oprim asupra însemnătății formale a discuțiunii întregi.

Ocaziune la desbaterile din parlamentul pestană au dat răspunsurile Regelui date deputațiilor clerurilor românesce.

Diaristica magiară și șovinistii nu au rămas multămiți cu răspunsurile regesci. Ei prin acele răspunsuri s'au aflat atinși.

Deci le trebuie satisfacție.

Și în ce formă?

Kossuthiștii cer un vot de blamă pentru guvern.

Naționalul Apponyi propune o adresă către Rege, în care Monarchul e rugat a clarifica cuvintele sale rostite la Boroșu-Șebeșu.

Fată cu aceste propuneri ce face guvernul și partidul liberal? — Se învoesc, ca propunerile aceste și discursurile regesci să vină la desbatere publică în parlament.

Éta faptul, pe care voim de astădată a-lu releva.

Este principiul monarhic, că supremul factor de stat e monarchul, care nu pôte fi tras la răspundere pentru faptele sale de nici unul dintre factorii legislativi. Răspunderea pentru toate faptele de ocârmuire o pörtă guvernul constituit de Monarch.

Că ore bine e așa ori nu, asta este altă întrebare. Dar până când într'un stat e o formă monarhică de regim, cum este și la noi, principiul de mai sus trebuie să fie observat cu scumpătate.

Ce fac iperloalii nostri compatrioți în fața acestui principiu?

Îl calcă în peciöre fără lécu de considerațiune. Deosebirea e, că opoziționalii o fac pozitiv, ér guvernamentalii negativ.

În faptă ce însemnă tragerea în discuțiune a răspunsurilor regesci?

Discursurile, ce le ține monarchul cu ocaziuni solemne, nu sunt acte de acelea, a căroră inițiativă să se pornescă dela guvern și cari să se pötă privi de fapte ale guvernului.

Toce mai istoria răspunsurilor dela Boroșu-Șebeșu o dovedesce asta. Ministrul-președinte Wekerle a spus în parlament, că nu guvernul a redigat răspunsurile regesci.

Dacă este așa, — și după enunțațiunea domnului Wekerle nu se mai pôte dubita, — atunci întrebăm din

noú: Ce însemnă tragerea în discuțiune parlamentară a răspunsurilor regesci?

S'o spunem francú: Însemnă tragerea la răspundere a supremului factor de stat din partea unui factor inferior, din partea unei case a parlamentului.

Ori döră nu asta o intenționează opoziția extremă, când propune desaprobaria guvernului, cu toate că guvernul a spus, că nu el este autorul răspunsului regesci? Și ore nu încă și mai apriatú o intenționează acesta partidul național, când cere, ca însuși Regele să-și esplice cuvintele sale?

Éta dar ce însemnă discuțiunile urmate asupra răspunsurilor regesci. Însemnă — o repetim din noú, ca bine să se însemne — tragerea la răspundere a supremului factor de stat din partea unui factor inferior.

Cum se numesce însă tendința de a trage la răspundere pe factorul suprem de stat prin un factor inferior?

Tendința acesta se numesce revoluționară.

Pentru ce?

Pentru că are de scop a răsturna ordinea esistentă de stat. Pentru că are de scop a pune o parte a reprezentanței poporale — casa de jos a parlamentului — preste Corónă. Pentru că are de scop a înlocui principiul monarhic cu principiul curat democratic.

Care a fost deci spiritul discuțiunilor urmate în parlamentul din Pesta

Feuilleton.

Luntrașul pocăit.

(Fine.)

Bătrânul auzind dorința străinului se cutremură. Fața i-se întunecă, și elu își plecă capul. Apoi reculegându-se și privind-lu în dișe:

„Înainte de asta cu mai mulți ani trăia în jurul orașului Breslau un bărbat cam de vre-o 30 de ani, care moștenise o avere frumoasă. Punându mâna pe avere începu a duce o viață desfrinată, și în scurtu își uită de datorințele sale, ba chiar și de Dumnezeu. Nu preste multu urindu-se de viața dela sate se mută la oraș, unde în scurtu risipi totă averea moștenită. Ce să se facă? Prietini cei buni, cari în zilele cele fericite îi jură credință și îi spuneau, că sunt gata să-și pună viața pentru elu, acum ridea de necasul lu. Rudeniile flă alungau din casele sale. Elu porni apoi spre G., unde locuia un frate de alu tatălui său. Dar și acesta dojenindu-lu aspru flă scose pe ușe afară. Omul ajuns în chipul acesta pe stradă își blăstema sörtea, blăstema lumea

întrégă. Plin de desnădăjduire porni fără de a sci unde.

„Cătră sară ajunse la nisce case, nu departe de cealaltă parte a rifului. Acolo a fost primit, să rămână preste nopte. În aceeași casă cu elu mai era încă un străin, care avea portofolul plin cu bani, și care își propuse să trecă desu de dimineță preste rlu și să-și urmeze calea pe jos până la granița austriacă.

„În omul scăpătat se încuibase un cuget grozav. Elu se scólă de cu nopte, trece riful și se ascunde în dosul stinței, ce se ridică apröpe de casa podariului. În mână avea un cuțit ascuțit, cu care era gata să lovescă în cel dintău trecătoriu.

„Nu preste multu trecu și celalalt străin riful și porni fără de grije pe calea, ce ducea la granița austriacă și carea trecea pe lângă stinca, în dosul căreia era ascuns ucigașul. Când ajunse elu lângă stinca, celalalt sări la elu și-i înfipse cuțitul în inimă. Și apoi ca o fără răpitoare îi răpi banii.

La cuvintele cele din urmă graiul bătrânului podariu slăbise de tot, și elu privia plin de durere la călătoriul străin. Ochi

i-se umplură de lacrimi, și capul și-lu plecă pe pept.

După o paușă mai lungă ridicându-și capul dișe apröpe șoptind:

„Ađi în ziua Nascerii Stei Mării sunt 30 de ani de atunci, și ucigașul acela suntă eu!”

Străinul sări în sus plin de gröză.

„Dar n'am avut nici un noroc de banii furați,” continuă bătrânul. „Încă în ziua aceea flă afară pe cel ucis, și podariul descriindu-mi figura spuse, că numai eu pot să fiu ucigașul, de vreme ce în ziua aceea am trecut érá-și preste rlu. În scurtă mă afară. Judecătorii găsiră la mine nu numai banii, ci și cuțitul. Apoi am fost judecat la morte, dar grația domnitorului a schimbatu pedepsa la 30 de ani de închisöre.

„În temniță am început a mă gândi la sinucidere, căci nu speram să pot suporta tractarea dură a temnițelor și greutatea închisorii. Și de bună samă m'asfi și sinucis, dacă nu vinia la mine un bărbat, care prin purtarea și vorbele sale mă scia atât de bine mângăia. Bărbatul acela era preotul închisorii. Elu își puse totă silința într'acolo, ca să mă aducă la pocăință adevărată.

asupra răspunsurilor regesci? — *Revoluțiunea.*

Și care este urmarea practică a acelor discuțiuni? — *Sguduirea temeiilor monarchice ale constituțiunii noastre.*

„Unirea“ în parlamentul din Budapesta.

— În ședința din 7 a. c. fôea noastră a avut fericirea de a face cunoscință cu parlamentul din Budapesta. Gentileța de a o recomanda a avut-o cunoscutul filoromân deputatul Horváth Gyula. A făcut-o dând cetire în traducere magiară articolului nostru publicat în fruntea numărului 37 sub titlul „Satisfacție“.

Ne pare foarte bine, că articolii nostri au dobândit plăcerea domnului Horváth, și-i suntem datorii cu mare recunoștință, pentru că ne face deosebită distincțiune de a ne ceti. Cu mai mare recunoștință îi datorim însă pentru bunăvoința extraordinară, ce a avut-o prezentându-ni un număr original de probă domnilor ministri și domnilor deputați.

Fiind și noi omenii timpului modern, scimă apretia deplină importanța reclamului. Tocmai de aceea reclamul, ce ni-l-a făcut domnul Horváth numai din liberă sa determinare, ne-a deobligat preste măsură. Încolo doritori fiind de lățirea foilor noastre, suntem dispuși ori când a risca spesele alor câteva sute de exemplare, și bucuroși vom trimite câte un număr de probă tuturor domnilor din parlamentul pestan.

Ministrul Hieronymi despre cestiunea română. — În ședința din 7 a. c. ministrul de interne Hieronymi a rostit în camera deputaților un discurs, în care a precizat și atitudinea guvernului față cu cestiunea naționalităților și în special față cu cestiunea română. Reproducem aci partea acesta a discursului omițându cele neesențiale:

Politica de naționalități a guvernului e foarte simplă, foarte lămurită. Scopul ei finală culminează într'aceea, ca fiecare cive al patriei să fie un fiu credincios al patriei, fără deosebire de naționalitate, să conlucre cu noi la întărirea și înflorirea na-

țiunii. Cătră această țintă trebuie să tindem, deși o parte a inteligenței naționalității române stă pe baza programului politic delat 1881, al cărui punct cardinal e, ca Transilvania să aibă o autonomie separată, administrația acolo să fie organizată după teritoriile limbistice deosebite, deși ei ceru un sufragiu universal și a. m. d. Noi suntem decizi a lori cu totă rigôrea legii această acțiune, ce tinde cătră această țintă, ivescă-se acesta în ori și ce mod. Noi nu ne putem identifica cu aceia, cari stau pe baza acestui program politic, pentru că noi stăm pe o basă cu totul alta.

Un al doilea simptom trist al tendențelor naționale române e acela, că se găsecă astfel de visători, cari ar dori să formeze din populațiunea română a Ungariei și a altor state străine un stat național român. — Cunoșcem noi acele fire, ce se țesă de cătră România în Ungaria, și fiindcă le cunoșcem, le-am tăiat și le vom tăia. Acestor visători politici le putem numai spune, că națiunea are destulă bărbăție și putere, ca aceea, ce stă în codicele nostru de lege, că națiunea e unitară și indivisibilă, să o apărăm până chiar și la cea din urmă picătură de sânge.

Massa cea mare a poporului român e inteligentă, sirguinciosă, ascultătoare și ușor de cârmuit. Mulțămită lui Dumnezeu, asupra meului poporului românesc influența agitatorilor până acum e nefăsemnată, și datorită noastră e, să o ferim, ca influența agitatorilor să nu se extindă în mijlocul ei.

În decursul acestei desbateri s'a făcut de repetite ori alusiune la aceea, că națiunea magiară a creat statul și ea îl susține. Pentru aceea însă nu e permis să ne mulțămim numai a ne plânge, că Românii au o societate separată; nu ne e permis a ne mulțămim cu simpla constatare a acestor aparițiuni, ci datorită noastră e, să căutăm și să aflăm remediile. — Aceste remedii nu le vom găsi și nu le vom aplica, câtă vreme vom vră să vindecăm numai simptomele, câtă vreme nu vom căuta originea acestor rele și nu vom erua motivele, cari sunt mobilul întregii mișcări.

Unul dintre aceste motive — e a se căuta într'aceea, că în învecinata Românie sunt mulți de omeni, cari s'au născut în Ungaria, au studiat aici adeseori în miserie și apoi s'au dus în România spre a-și căuta acolo pânea. Acești exilare voluntari se întâmplă numai în casuri rari din liberă voință,

ci în cele mai multe casuri se întâmplă fiindcă aceia nu-și pot asigura existența aici în țară. — Ei nu vră să restringă câtă mai puțin dreptul de a emigra, dar vră numai să indică, că pôte nu e corect, că noi dăm ocazie pentru dezvoltarea unei inteligențe, căreia însă nu-i putem da apoi esistență, pânea.

Societatea încă are un rol mare și o mare misiune, și e foarte de dorită, ca societatea magiară, care atât prin cultura cât și puterea și bogăția ei întrece cu mult pe ori care altă societate din țară, — ca societatea magiară, dicu, să-și exercizeze influența ei contopitoare, — să fie mai puțin exclusivă ca până acum, fiindcă aceste rele se pot îndrepta numai prin factorii morali. Afară de aceea ne mai rămâne încă o mare misiune, ca să îngrijim de interesele masei celei mari române. — Căci, credeți-mă, dacă acest popor va fi fericit și mulțămit, atunci agitatorii nu vor mai găsi teren acolo.

În această privință — e datorința noastră, ca în prima linie să purtăm grije, ca starea materială a preoților române să nu fie atât de miserabilă, fiindcă această stare e cauza, că preoții români sunt accesibili pentru ori ce agitațiune și pentru toate influențele striciciose. Avem mai departe datorința, să ne îngrijim de îmbunătățirea sortii învătăților și să nisumim, ca preoții să fie educați în spiritul patriotic, și ca acești preoți și învățători să devină apostoli ai ideii de stat magiar, dar nu în detrimentul aceleia. De închiare am lăsat însă acei factorii mari, — să ameliorăm administrațiunea în părțile locuite de nemaghiari. — Dacă pretutindenea se ivesce necesitatea de a o îmbunătăți, apoi acesta în părțile locuite de naționalități e aproape o necesitate imperioasă. — Trebuie deci să îmbunătățim administrațiunea, căci nimicu nu mână așa de ușor poporul în brațele agitatorilor, decât dacă acesta nu are la autorități sanare grabnică și drăptă a plângerilor sale.

Vră să mai reflectez numai la ceva. — Nu se pôte nega, că ocrotirea deplină a siguranței publice constituie prima condițiune a cestiunii naționalităților. — Eu nu cred, — că prin aceste mijloce am pute obține rezultatul deplin în câteva săptămâni, luni sau ani. Părerea mea e, că nu numai guvernul actual, ci și guvernele, cari îi vor succeda, fără deosebire de coloră politică sau de partid, trebuie să urmeze un program hotărât. Acelora însă, cari așteptă exasperați rezolvarea cestiunii, le dicu, să

„Trecu mult timp, până ce putui să-l ascult liniștit. De pocăință nu era nici vorbă.

„Într-o zi spiritualul mă duse într-o celulă, unde un ucigaș se lupta cu morțea. Lupta lui era îngrozitoare. Acuși săria din pat, acuși se lovia cu mâinile, ca și cum s'ar lupta cu un spirit nevedut, se lovia cu pumnii preste față, își rumpea vesmintele și-și smulgea părul capului, și morțea totuși nu mai vinia. În urmă după o agonie grozavă de 24 ore a urlat ca o fêră sêlbatică, față i-s'a schimbat grozav, și între sughițuri dureroase și-a dat sufletul.

„Atunci preotul m'a apucat de mână și mi-a disu: — Veți, prietino, asta e sfârșitul celor ce nu se pocăesc. Și pe tine te așteptă o morțe ca asta, dacă nu te vei pocăi.

„Sfârșitul cel grozav al ucigașului și cuvintele spiritualului mă pêtrunseră preste măsură. Eu începu a lăcrima și cădend la pământ am strigat plin de desperare: Dôme Dumneșul meu, îndură-te spre mine! Mântuesce-mă, Părinte, și mă feresce de un sfârșit ca acesta!

„Din momentul acela m'am schimbat cu totul. M'am gândit mult la groznicia păcatului meu, dar pentru aceea n'am desperat de îndurarea lui Dumnezeu.

„Trecu 20 de ani. Întimplându-se în familia domnitoriului o bucurie mare, și în considerarea purtării mele mi-se iertă 10 ani.

„Locul cel dintăiu, spre care m'am îndreptat după ieșirea mea din temniță, a fost Maria-Zell, despre care bunul spiritual mi povestise atâtea lucruri frumoase. Trei zile am ingenunchiat înaintea iconei Preacuratei Feciore, rugându-mă lui Dumnezeu, să-mi dea grația, ca eu, care am luat viața unui om, să pot mântui a altuia cu jertfirea vieții mele, ca așa să fiu sigur, că Dumnezeu a iertat păcatul meu. Și cu tot sufletul, cu totă căldura inimii m'am rugat Preacuratei Feciore, să se întrepună pentru mine la Dumnezeu, ca acela să asculte rugăciunea mea. Odată mi-s'a părut, că o voce cerescă mi șoptese la ureche: Preaînduratul Dumnezeu te-a ascultat și va împlini cererea ta! Atunci mi-am ridicat ochii și am vedut, cu câtă îndurare și bunătate mă privia Sfinta Feciore, și m'am convins, că rugarea mea ferbinte este ascultată de Dumnezeu. Apoi m'am mărturisit și am promis, că tot restul vieții mele îl voi petrece în pocăință. După aceea am venit aici și cu banii câștigați cu lucrul în temniță am cumpărat coliba acesta, ca să fac pocăința aci, unde am făcut și păcatul. În locul, unde am sevârșit păcatul, am ridicat o cruce, și în totă ziua merg acolo și mă rog. În sêrbătorea Născerii Stei Mării, în care am sevârșit grozavul păcat, postesc și totă ziua mă rog lângă crucea aceea. Dece ani au trecut, de când așteptă ziua aceea, în care să-mi pot da viața mea ca rēscumpărare pentru viața aceluia, pe care

l'am omorât. Și eu sunt sigur, că ziua aceea va sosi odată, căci Maica Domnului mi-a promis-o.

„Etă acesta este minunea, carea s'a întâmplat cu mine!“

„Și bêtănul tăcend își acoperi fața cu mâinile.

„Data ai făcut adevărată pocăință,“ îi dise străinul privindu-l cu multă durere, „și Dumnezeu iertă celui ce-i pare rău.“

După o pauză lungă podariul privind țintă la ôspele sêu îl întrebă:

„Mi-se pare, că spunea, că pe tatăl dte încă l'a ucis o mână nemilosă. Când a fost acesta, și cum îl chemă?“

„Au trecut deja 30 de ani,“ rēspunse străinul. „Tatăl meu se numia George Mayer.“

La auzul acestor vorbe podariul cuprins de durere cădu suspinând la pământ. În capul străinului se ivi deodată un cuget, ce-l umplu de grôză.

Trezit din durerea, ce-l cuprins, bêtănul voi să mai dică ceva, când cănele lui începu a lătra. El se ridică repede de pe scaunul, pe care ședuse, și deschidend o ușe tainică, care conducea într-o pivniță subterană, dise străinului să între, rugându-l să fie în liniștea cea mai mare, căci de bună samă vin persecutorii lui.

IV.

După ce bêtănul stinse lumina, ieși înaintea colibei, în spre care vinia cel trei călători, pe cari îi trecuse de cu sară.

Iea în considerare, că până la 1848 nu s'a făcutu nimic în această direcțiune. Epoca, ce a urmat după aceea, din nenorocire nu a avut tendența de a împăca naționalitățile nemagiare cu Maghiarii și a deștepta simpatii între ele.

Dela 1867 încôce ne-amu încreștut în aceea, că societatea, că instituțiunile liberale sunt destul de puternice spre a alipi naționalitățile de noi. Dacă dorim o îmbunătățire, cel dintăiu pașu spre aceea e, să mărturisim, că ne-amu înșelat în această privință. Rezolvarea cestiunii naționalităților recere afară de aceea măsuri positive, a căror schițare mi-am permis a o face. Dacă vomu tinde consecuent și cu perseveranță cătră această țintă, sunt convins, că națiunea și regele ei încoronat se voru uni în convingerea, că vomu rezolva și această cestiune anevoioasă.

Revistă bisericească.

Din Patrie.

În comisiunea finanțială a dietei a declarat ministrul Wekerle, că nici nu ar începe cu desbaterea asupra bugetului, dacă nu ar fi probabil consimțământul Corónei la prezentarea în dietă a proiectului de lege despre căsătoria civilă. „Pesti Napló“ dice, că cu dreptul a putut face dl Wekerle această declarațiune, de-órece proiectul, care-lu va propune Majestății Sale spre aprobare, se deosebesc cu totul de cătră cel propus înainte de acesta cu o lună și jumătate. Cu privire la noul proiect scrie numitul diariu, că s'a făcutu unu compromis între Corónă, ministrul-președinte și biserica catolică.

Compromisul acesta cuprinde următoarele dispozițiuni mai însemnate: Tóte căsătoriile — cu excepțiunea celor dintre creștin și judei — trebuie să se închie înainte preotului. Sunt obligate însă părechile căsătorite a se presenta și înaintea auctorităților civile și a-și declara consensul la căsătorie.

În dreptul matrimonial se va enunța, că cu privire la catolici căsătoria este indisolubilă. În schimb bi-

serica va concede, ca în cauzele matrimoniale și asupra catolicilor să judece după dreptul canonic forurile civile și nu cele bisericesci. (?)

Între motivele de despărțire totală va fi și „ura nedumerită“, dară cu privire la catolici nu se va aplica. Motivele de despărțire pentru tóte confesiunile voru fi reduse la unu minimu. Între creștin și judei numai așa se pot închia căsători, dacă mai întâiu ambe părțile contrahente se voru declara de „fără confesiune“. Asemenea nici trecerile dela religiunea creștină la cea jidovescă și dela cea jidovescă la cea creștină nu se va puté face nemijlocit, ci cel ce voescu a trece, trebuie să se facă mai întâiu „fără de confesiune“.

Aceste sunt punctele principale ale compromisului, și proiectul pregătit pe baza acestor puncte, precum crede dl ministru, va întimpina aprobarea Corónei. Nu scim, ce va face Corónă, dară noul proiect nu credem, să mulțămescă pe liberali și pe protestanți, cari vedu în punctuațiunile compromisului concesiuni făcute bisericii catolice, și chiar o capitulare a ministrului față cu această biserică. Nu putem presupune, că primarele, despre care se dice, că a conlucrat la compromis, să-și fi dat consensul la aceea, ca cauzele matrimoniale să se judece de forurile civile, căci conc. Trid. dice: Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit. (Sess. XXIV can. 12). . . . Se pare, că dl Wekerle voind a eși din impasul, în care l'au dus reformele lui bisericesci, se infundă totu mai tare. Compromisul lui nu va mulțami nici pe catolici nici pe amicii liberali și acatolici ai ministeriului actualu.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința din 5 a c. a camerei deputaților s'au început desbaterile asupra

petițiilor cu privire la răspunsurile regesci dela B.-Șebeș și Kőszeg. Faimosul Kossuthist Barthá Miklós impută guvernului lipsa de energie față de Români, cari și-au format de 30 de ani încôce societate și instituțiuni culturale și economice proprie deosebite de ale Magiarilor; ei voescu a forma o națiune română pe lângă cea magiară și a face din Ungaria unu stat federativ. Dice, că a numera și națiunea magiară între naționalități între împrejurările actuale este o greșelă politică. Cere desaprobarea procedurii guvernului, care este responsabil pentru răspunsurile regesci. Apponyi încă vede în răspunsul Monarchului esprimată idea federalismului. Declarațiunile ministrilor nu-lu mulțămesc, și adă de necesaru a informa pe Regele despre simțemintele națiunii și a-lu ruga, ca să imprăstie nedumeririle. Ministrul Wekerle primesce responsabilitatea pentru răspunsurile regesci.

Ministrul Hieronymi răspundend oratorilor din opoziție se ocupă mai pe larg numai de răspunsul regesci dela B.-Șebeș. Discusiunea s'a închiat în ședința din 10 a c. cu respingerea proiectelor prezentate de Barthá și Apponyi. Desbaterea a dovedit, că în Ungaria nici una din partidele reprezentate în parlamentu nu va să țină cont de aspirațiunile naționalităților nemagiare, ci tóte ținesc la contopirea lor în rasa magiară.

Correspondențe.

De pe Secaș în luna Septembrie 1893.

(Adunarea despărțământului Blașiu alți Asociațiunii Transilvane. — Constituirea reuniunii agricole române din comitatul Albei-inferioare. — Reprezentațiune de diletanți.)

Onorabilă Redacțiune!

Am totu așteptat, că dór dór mi-se va da ocașie a ceti în „Unirea“ unu raportu despre adunarea despărțământului Blașiu ținut în 27 Augustu serbătórea Sfintei-Mării în frumoșă comună Roșia de Secaș.

Și fiind că luna ieșise dintre nori, ei cunoscură de departe pe podariu, și unul din ei îl și întrebă:

„N'a trecut rțul omul, ce ți-l'am descris?“

„Nu!“ răspuse el scurt.

„Mintesci, bătrânule!“ răspuse străinul.

„Noi la graniță ne-amu convins, că încă n'a trecut'o. Se vede, că elu a prevăditu primejdia și te-a mituit, ca să-lu ascunđi. Spune-ne mai bine adevărul, că noi totuși vomu cerceta coliba ta, și de-lu vomu găsi ascunsu acolo, va fi vai de tine.“

„Pentru ce-lu căutați dvóstre și ce vreți cu el?“

„Ce-ți pasă?“ strigă cel cu barba roșie punend țevea puscei în peptul lui. „Dacă l'ai ascunsu, dá-ni-lu, și vomu sfârși lute cu el, ér ție nu-ți vomu face nimica. Nu răspunđi? Ei bine, veniți dar, prietinelor, să căutam, ce are bătrânul în colibă, și tu până atunci,“ dise totu acela întorcendu-se spre podariu, „rămâi în liniște. Nu cerca să strigi ori să fugi, căci vei fi împușcatu ca unu câne.“

Și ei se îndreptară spre colibă cu revolverele trase. Bătrânul se îngrozi. Elu scia, că la urma urmelor ușa cea tainică totu va fi descoperită, și atunci . . . dar de odată îi veni în minte o idee. Elu privi cu mulțamită spre cer și dise:

„De-mi promiteți, că pe mine și coliba mea o veți cruța, vi-lu dau.“

„Vedeți?“ dise omul cu barba roșie.

„Am scit, că vulpea asta bătrână scie ceva despre omul nostru. Bine, vei rămâne în pace, dacă ni-lu vei estrada.“

„Vi-lu estradau, însă cu condițiunea, ca să nu-lu ucideți aci lângă colibă, căci așa ceva ar fi primejdiosu pentru mine.“

„Ne învoim și la acesta,“ dise cel de mai înainte, „căci ori cum, dar e și mai bine, dacă vomu sfârși cu el în vre-unu locu mai dosnicu. Cum vei face însă tu lucrul acesta?“

„Acela, pe care îl căutați, e ascunsu în coliba mea în unu așa locu, de unde n'a pututu audi convorbirea noastră. Elu m'a rugat, să-lu ascund, până ce voi veți trece rțul érași înapoi. Elu scie, că ați mersu spre graniță, și acum îi voi spune, că v'ați rentorsu și ați trecut din colo. Voi însă ve veți ascunde colo după stinca aceea, unde e crucea, și veți aștepta acolo, până ce va veni să trecă granița. Nimeni nu ve vede și nimeni nu ve va audi.“

„Bine!“ dise éra-și cel roșu. „Tu te du la cruce,“ porunci el unuia dintre tovarșii săi, „și veți de-ți isprăvesce bine lucrul, ér tu veți ține gata luntrea, ca să putem trece lute rțul, și eă voi supraveghia de aproape pe bătrânul, că nu mă prea încred în el. Și tu bătrânule, nici să nu ieși din casă, până ce nu ne vomu fi isprăvit lucrul și vomu fi trecut rțul. Și acum la lucru!“

Fiesce care s'a dus la postul său.

V.

Bătrânul întrând în colibă, merse dreptu spre ușa cea tainică și pași în suteran.

„Dă-mi lute mantaua și pălăria dtale,“ dise străinului, care cu gróză aștepta, să vadă, ce se va întâmpla. „Preste o óra ve puté ieși din colibă, și atunci plecă numai pe cărarușă, ce duce spre crucea de pe stincă. Ajungend acolo privesce în jur, că dór me ve afla și pe mine.“ Și lute, fără ca străinul să-lu mai potă întreba, îi luă mantaua și pălăria și ieși.

Ajungend în colibă se puse în genunchi înaintea crucii și așa se rugă ceriului, ca să primescă și acesta ultimă faptă a peninței lui. Apoi adunand mantaua în jurul trupului și trăgendu-și pălăria pe față ieși din colibă.

La lumina unei omul cu barba roșie putu observa pe un bărbat suind în spre stinca cu cruce. „Acesta e,“ dise cu îndestulare, „bătrânul și-a ținutu cuvintul.“

După unu pătrariu de óra podariul ajuns lângă stincă, . . . și întocmai ca mai înainte de aceea cu trei dec de ani sâr: de după ea un bărbat și înșpe pumnalul în peptul trecătorului. „Asta e, pentru că ne-ai vindutu!“ îi dise el. „Dinaintea nihilistilor nu te poți ascunde!“ Și dicend acestea grăbi în jos spre rț.

Mai trecu unu pătrariu de óra, și nu se mai audi altceva, decât sgomotul, ce-lu făcea lopețile lovind ușa.

Am fost cu atât mai mult îndreptăţit a aştepta un asemenea raport, cu cât la acea adunare am putut saluta şi pe redactorul „Unirii”, ér de altă parte adunarea din Roşia merită să fie relevată preste celea mai multe dintre obicinutele adunări ale despărţimintelor Asociaţiunii. Dar se vede, că modestia nu v'a lăsat să faceţi înşi-vă raportul acelei frumoase adunări, a cărei bună reuşită în cea mai mare parte este a domnilor din subcomitet.

Éta dar că vinu eă a vè cere ospitalitate pentru a face pe scurt cee ce Dvóstre ar fi trebuit să faceţi pe larg.

Constată, că adunarea din Roşia pentru noi cei dintre Secaşe a fost o mare serbătoare culturală românească. Pot să spun, că impresiunea binefăcătoare, ce a lăsat-o în poporul din acest ţinut, va fi neştorsă şi urmată de fapte de românesc devotament. Dar nu voesc să vè ocup cu considerări de ale mele. Éta faptele:

În dimineaţa zilei de 27 Augustu nou comuna Roşia, situată în frumoasă şi îmbelşugată vale a Secaşului, era în picioare, totă gătită de serbătoare. Veselia era în ochii tuturor, pentru că aveau să serbeze împreună cu amintirea adormirii Feciórei nepete şi o festivitate a culturii şi a poporului românesc.

Cătră órele optu numeroşi locuitori împreună şi în frunte cu bravul preot local se îndreptară spre puntea dela capul comunei, unde era ridicat un arc de triumf cu înscrierea „Bine aţi venit.” Aici se aştepta sosirea membrilor subcomitetului din Blăşiu.

Óspeţii din Blăşiu nici nu întârziară. Vre-o 20 de trăsuri se iviră una după alta, aducându pe aceia, cari veniau fără preget, ca împreună cu noi să petrecă o şi pentru înaintarea scopurilor, ce şi-le-a prefiptă Asociaţiunea noastră. După urările de bună sosire, manifestate prin entusiastice strigăte de „să trăescă”, preotul local bineventă comitetului, în numele căruia a mulţamit zelosul director al despărţimintului, veneratul domn profesor şi viceprotopop onorariu Ioan Germanu.

După o óră străinul ieşi din colibă şi poru spre stîncă cu cruce. Ajungându acolo se împedecă într'unu trup de om. Se plécă şi spre marea sa mirare recunoşce în cel rănit pe podariul. El tragea de mórte.

„Dumnedeule, ce s'a întâmplat?” strigă străinul. „Pricepu! Dta,” continuă el după o pauşă scurtă, „ai sedus pe duşmanii mei, şi m'ai mântuit pe mine jertfiindu-ţi viaţa.”

Buzele muribundului se mişcară, şi el dişe şoptind:

„Şi a dóua minune s'a implinit, după cum mi-a promis Maica Domnului. Preaînduratul Dumnedeu m'a învrednicit, să mântuesc cu viaţa mea pe fiul acelaia, pe care l'am omorit înainte de asta cu trei dec de ani chiar în locul acesta. Da... acela... pe... care... l'am... omorît... a fost... tatăl... dtale... George... Mayer...”

Şi plin de consternare se plécă străinul spre ucigaşul tatălui său stringându-măna ricită.

Dar bătrânul podariu era în cele din urmă. El şi-a ridicat încă odată ochii, a privit încă odată la crucea lui Isus, a dişu suspinându un „Dóme, lértă-mé!” şi şi-a închis ochii pe veci.

Preste câte-va zile se cetia în jurnale, că în Varşovia au fost prinşi mai mulţi nihilisţi, şi între aceştia erau şi cei trei.

După salutările împrumutate şi după aşedarea pe la casele ospitale ale Roşienilor ne-am întrunit cu toţi la sfînta biserică, unde liturgia a celebrat-o M. O. D. Ioan Germanu, directorul despărţimintului, cu asistenţa alor doi preoţi şi a unui lector. Cântările le-a executat cu măestria îndatinată profesorul de cantu bisericesc Nicolau Ionaşiu, născut în Roşia.

După terminarea sfîntei Liturgii tot publicul a eşit la platoul de lângă biserică, unde sub bolta azurie a sfîntului ceriu s'a celebrat un părăstas pentru odihna sufletescă a fericitului preşedinte al Asociaţiunii George Barişiu. La sfârşitul acestei mişcătoare ceremonii domnul director al despărţimintului ţinu o preafrumosă vorbire bisericescă, propunendu tuturor creştinilor de modelu al vieţii pe Fecióra cea nepetă.

Şi acum urmă adunarea, care s'a ţinut în spaţioasă sală a şcolei noastre greco-catolice. La adunare publicul era sporit cu mult, pentru că într'aceea sosiră óspeţi de prin comunele din împrejurime, precum Cergăul mic şi mare, Lupu, Cenade, Broşteni şcl.

Adunarea a decurs cu multă demnitate şi în perfectă ordine. Din conclusele ei voi aminti *constituirea reuniunii române de agricultură din comitatul Albé-inferiore*, care de preşedinte a alesu pe dl profesor şi cunoscutul econom teoretic şi practic din Blăşiu Ioan F. Negruţu, *înfiinţarea unei agenturi a Asociaţiunii Transilvane în Roşia* şi *înfiinţarea unei biblioteci populare în Roşia*. Aceste trei concluse singure ar fi de ajuns pentru a constata meritul despărţimintului nostru condus cu atâta abnegaţiune şi zel de bravul ei director, domnul Ioan Germanu.

După adunare urmă masa comună la casa domnului Munteanu, la care au luat parte preste 100 de ómeni. Voe bună, toaste, cântări şi musică n'au lipsit.

Prândul a urmatu petrecerea populară. Sara diletanţilor meserieş din Blăşiu au aranjat pe o bină improvizată o drăgălaşe producţie teatrală, reprezentându piesele: „Arvinte şi Pepelea” şi „Vivandiera”. La producţie, care a încântat pe toţi, a participat un auditoriu foarte numeros. Aplause nesfârşite au încununat nobila nisuinţă a bravilor nostri meserieş.

Dansu a urmatu după producţia teatrală şi s'a continuat cu vioiciune până târziu.

De închiare trebuie să relevez persoanele acelea, cari au făcut în prima linie posibilă reuşita cea bună a adunării din Roşia. Acele persoane sunt: Munteanu proprietariu, A. Deacu parochu, Greavu comerciantu, Lupescu proprietariu şi Dămianu învăţătoriu. Onóre şi laudă lor.

Adunarea proximă s'a fixat la Blăşiu, unde vè şi urezu revedere în pace.

Unu Secaşan.

Munţii apusenî, Octobrie 1893.

Onorată Redacţiune!

După ce prima mea corespondinţă în acestu obiectu nu a ajuns la destinaţiunea sa, adecă în mâinile Dvóstre, pentru ca un lucru atât de momentos pentru noi ceşti din munţi să nu se trecă cu vederea, mè vedu îndemnatu a Vè descrie din nou *sfînţirea bisericii din Bistra*. Acestă biserică a început a se zidi în anul 1844, punându-se fundamentul în 3 Augustu. Locul însă de sub temelie a fost subminat, şi așa murii

ridicaţi până la o órecare înălţime au început a se cufunda. Deci s'a început lucrarea din nou, şi fundamentul alu doilea s'a pus pe basa minei de stîncă. Acum s'au ridicat părăşii până la o înălţime relative considerabilă, dar totuşi erau încă departe de boltitură, cându lucrul s'a întrerupt. Întru aceste au întervenit turburările din anii 1848, personalul preoţesc în decursul timpului s'a schimbat, şi — cruţându memoria celor defuncţi — nu pot dice mai mult, decât că biserică s'a părăşit şi capitalul ei realu s'a administrat neconsciincios. Părăşii pe încetul au început a se ruina, crescuseră pe ei cucute şi alte burueni, totul înfăişa o iconă lugubră, o mărturie foarte tristă pentru conducătorii din Bistra. Edificarea acestei biserici începea a deveni legendară ca a renumitei biserici din Argeşu. Dar timpul, în carele tóte celea lumesci se schimbă, a adus cu sine schimbarea din nou a personalului preoţesc din Bistra, cu alte feţe mai energice. Aşa s'a întâmplat, că în anul 1879, fiindu administrator parochial alu Bistrei actualu parochu din Boşu, Onoratul Ioan Butnariu, şi curatoru primaru unu anumit Birlea, noua biserică s'a scos din burueni, lucrarea după o stagnare de preste 30 de ani s'a relnceput cu putere, s'a făcutu boltitura şi s'a acoperit. Dar totuşi era încă departe de a fi terminată, cându lucrarea s'a întrerupt din nou. On. Ioan Butnariu a fost promovat de parochu în Boşu şi neconsciinciositatea întru administrarea capitalului realu alu bisericii a început a-şi juca din nou mendrele. Astfel s'a întâmplat apoi la arătarea administratorului de atunci a Bistrei esmiterea unei comisii de cătră Veneratul Consistoriu în persoanele viceprotopopului de atunci, Preaonoratului protopop actualu alu Cluşului Ioan Laslo, şi a Onoratului parochu alu Roşiei Ioan Maforu, contra curatorului primaru Birlea. Actuarul acelei comisii a şedut la investigare numai o săptămână, cându de o parte fiindu ricitu, de altă parte chemându-lu alte afaceri, s'a rentorsu acasă. Nu a fugit însă de frica lui Birlea şi pentru neştelegeri, cum i-a plăcutu Spect. Dn. Alesandru Darabantu a se esprima mai astăprimavară în o întimpinare cam pătimaşe, ce v'a trimis-o contra unor terminî din o corespondinţă scrisă totu de mine. În locul acelu actualu protopopul a mai perdatu încă doi actuari în persoanele On. Romul Marcu şi Andreiu Oprea, obosindu-i pe ambii. În fine după trei săptămâni de muncă continuă s'a limpedit adevrata stare a lucrurilor din Bistra. Firesce că domnului curatoru Birlea acestu rezultat alu lucrărilor comisii nu i-a prea plăcutu, fiindu că faptele sevărşite de dsa nu-i prea serviau spre onóre, ba puţin a lipsit, de nu l'au pus la récóre.

Cu ocasiunea acestei investigări s'a mai dovedit o împrejurare foarte tristă din Bistra: poporul atâtu moralmente câtu şi materialmente era desecat. Singuratic sacrificaseră sute de floreni pentru edificarea bisericii, şi parte mare din acei bani adunaţi cu sudore cruntă fuseră defraudaţi şi risipiţi. Poporul nu mai avea încredere în conducătorii, nu mai putea nici spera, că acestă biserică se va termina órecându. Órecăşi sub titulu de un împrumut pentru biserică au fost escamotaţi şi aduşi la sapă de lemn de cătră nisce înşelători rafinaţi. Poporul era desperat

cu desevăşire. Însă precum totdeauna, așa și aci mâna Provedinței a îndreptat erezii lucrurile din estremul cel mai problematic. În anul 1888 a fost denumit de preot în Bistra On. Alesandru Papiu. El dar a sosit în timpul cel mai critic. Dar prin nepărtinire pe de o parte, prin strictetate întru administrația averii bisericesci de altă parte, pe încetul a început a câștiga încrederea poporului și a-i însufla speranțe nouă. Asupra faptelor lui singuratică nu mă estind, ca să nu cugete cineva, că-l măgulesc ca pe coleg. Dar rezultatul activității lui de cincisprezece ani de preotie în Bistra este următorul: a terminat biserica cea nouă, făcându-i turnul cu toate arpartinențele, apoi uși, ferestre, cor, padiment, iconostas și pictori. Toate acestea au costat multe mii de florenți, și aceste dela poporul cel și moralmente și materialmente desecat numai un Papiu a fost în stare a le colecta. Acest om acum de un an funcționează gratuit ca al doilea învățător, și a pus sub lucrare un nou edificiu școlastic. Nu mă estind, pentru că nu-mi compete mie aprecierea meritorului lui Papiu, ci *altora*, cari o știu face mai obiectiv decât mine. Biserica deci acum era gata, și numai mirele dorit, Arhiepiscopul, care să o consacrez, mai lipsia. Preoții și poporul din Bistra cumpănind însă, că între actualele împrejurări vitrege numai bunul Dumnezeu știe, când va căpăta Arhiepiscopul mirele dorit, Arhiepiscopul său, s-au hotărât să-l încoroneze fructul ostenelelor celor de 49 de ani, adică de o jumătate de secol, și să ceară dela Venerabilul Ordinariat mitropolitan binecuvântarea acestei biserici, care sigur este cea mai frumoasă și mai impunătoare — afară de catedrală — din întreaga arhiepiscopie. Pe cât am auzit eu, în petițiune au cerut delegat expres de Reverendissimul Domn canonic Dr. Alesandru Grama, care se bucură de cele mai mari simpatii în aceste părți ale arhiepiscopiei. Dorința li s-a împlinit, și pe ziua fixată pe 20 Septembrie n. s-au și luat dispozițiunile pentru efectuarea ritualului binecuvântării. Anume de către Reverendissimul Domn delegat consistorial s-au tipărit și dispus să se împartă 100 exemplare din programa agendelor sfințirii. Preoțimea tractuală atât prin preotul din Bistra cât și prin viceprotopopul a fost invitată a funge la actul sfințirii.

În 19 am sosit în Bistra, să ieș și eu parte la solemnitatea primirii delegatului. La podul de peste valea Bistrei așteptam cam vre-o 20 de călăreți îmbrăcați serbătoresc și între ei o copilă în costum național cu un buchet de flori în mână. Sosind în Bistra, aci la o orăcare distanță dela biserica cea nouă era ridicată o grandioasă poartă de triumf din crengi de brad. Pe frontispiciu era scris: „*Bine ai venit.*” Mai departe cât vedeai cu ochii, toate străzile erau împodobite cu brădet. La poarta de triumf se afla întreaga preoțimea tractuală cu viceprotopopul în frunte, îmbrăcați în ornate bisericesci, doi ca diaconi, ceilalți ca preoți. Împrejură era o mulțime nu prea mare de popor, să fi fost la vre-o 3—400; parte mare erau inteligenți, domni și dame. Lângă preoțime se aflau Domnii profesori din Blași Nicolae Ionaș și Aron Papiu, cântăreți escelenți. La câteva momente după sosirea mea clopotele din turnul bisericii celei nouă și bubuitul traserilor din apro-

piere ne-au dat de știre că se apropie delegatul. Curându s'au și ivit călăreții înaintea casei delegatului venind în fugă mare. În fine au sosit, un hura puternică a eșit de pe buzele mulțimii. Delegatul consistorial venia în o calășă trasă de patru cai, era în ornate canonice, și-l însoțeau Spect. Dn. Dr. Simeon Caian din Roșia și un cleric. Reverendissimul Dn. delegat avea în mână același buchet de flori, pe care-l vădusem la copila dintre călăreți.

Dându-se jos din cară Reverendissimul Domn delegat a fost întâmpinat prin o vorbire ocazională potrivită de către dl. viceprotopop. După dl. viceprotopop a rostit câteva cuvinte foarte mult cuprinzătoare preotul din Bistra On. Alesandru Papiu. Reverendissimul Domn delegat le-a răspuns cu îndatăta elocință. După aceste cuvinte ne-am dus în biserica cea nouă, unde Reverendissimul Domn delegat, după o alocuțiune scurtă către popor, a cerut împărțirea recunoștinței, ce o a trimis Venerabilul Consistoriu poporului din Bistra pentru jertfele aduse la edificarea bisericii. Reverendissimul Domn delegat n'a uitat a aminti în alocuțiunea sa și zelul preoților din Bistra, carele fără îndoială a fost un factor esențial întru edificarea bisericii. Apoi s'a cântat Doxologia și s'a celebrat înseratul cu Litie. Preste totu cântările au fost executate de dnii Ionaș și Papiu cu atâta armonie și dulceață, cum noi cești de prin munți nu am mai auzit. La șese ore sara s'a făcut mănecatul din 20, celebrându toți preoții cu delegatul în frunte. Ceremoniile au fost executate cu o esactitate perfectă încât nu au lăsat nimic de dorit. Aș îndrăzni să afirm, că cu mai multă armonie și esactitate nu se execută în catedrală nici unei episcopii ori arhiepiscopii. Acestă împrejurare a câștigat multă respect și apreciere preoțimii greco-catolice înaintea populației cu deosebire de alte confesiuni, carea pe la ei nu se întâlnește cu de aceste.

A doua zi, adică în 20 Septembrie dimineața, cu dorile de-odată, se vedea curgându poporul din toate părțile de prin munți. Pe la șese ore procesiunii întregi sosia de prin comunele vecine cu prapor în frunte și cântându imnuri bisericesci. Deja pe la opt ore atâta lume de om era, încât domn nodomn acuși nu ai fi putut nici să te apropii de biserică. Dar cu toate aceste în decursul întregii funcțiuni poporul a păstrat o ordine exemplară. Timpul, carele de dimineața a fost posomorât și neguros, s'a înseninat de-odată și către opt ore a început a fi foarte plăcut.

Punctu la opt ore s'a început serviciul divin cu sfințirea apei, apoi s'a încununat biserica pe din lăuntru și pe din afară și s'a stropit cu apă sfințită. După aceste am plecat cu procesiune la biserica cea veche pentru a aduce ss. vase și S. Eucharistie. Poporul pe ambe părțile drumului forma șalier. Ceva caracteristic și pătrunzător era, când ne aflam înaintea ușilor bisericii celei vechi. Pe fețele întregului popor se vedea o deosebită impresiune de solemnitate. La câțiva pași mai la o parte suna fără întrerupere concertul asurzitor alor de ce traseri, cari le sloboțeau fără a cruța pulverea nescari băeși aduși anume din Roșia de către dl. Dr. Caian. Între sunetele împușcăturilor se înălțau armonioase cântări bisericesci ale dlor Ionaș și

Papiu. Er prin biserică și pe lângă biserică plângeau bătrâni, bărbați și femei, cari diclele bune și rele ale vieții lor le-au petrecut în prejma acestei biserici, pe carea preoții o despoiau acum atât de fără milă de sacrele utensilii în favorul bisericii celei nouă. Trebuie să se străpună omul cu sufletul în poziția lor, pentru ca să le înțelegă jalea. De această biserică îi legă pe ei suvenirile întregii vieți dela legându până la mormint și ei întru adevăr sunt aproape de mormint. La întorcerea procesiunii poporul a închinat adorându S. Eucharistie. În ușa bisericii celei nouă s'a cerut molitva „la intrarea în casă nouă”, apoi evangelia sfințirii bisericii. După intrarea în biserică Reverendissimul Domn delegat a ținut predică ocazională, un cap de operă în oratorie. Acestă predică — precum însuși poporul s'a exprimat — deși a tractat învățături foarte mărețe, dar a fost îmbrăcată într'un stil atât de popular, încât și cel mai simplu ascultător a putut o pricepe pe deplin. Sperăm, că se va publica și în colonele „Unirii”, deoarece ar fi daună, ca astfel de tesauri să rămână tănuți. S'a celebrat apoi S. Liturgie, după liturgie părăstas pentru sufletele acelor morți, cari au contribuit la edificarea bisericii. La finea părăstasului s'a cerut deslegarea pentru morți, apoi s'a cântat Doxologia. Și în fine viceprotopopul a mulțumit Venerabilului Consistoriu și delegatului consistorial pentru ostenele și jertfele aduse spre sfințirea acestei biserice. Cu acestea actul sfințirii s'a terminat, și ne-am intrat la o masă de preste 80 couverte la prânzu.

Prânzul a decurs ca toate prânzurile cu dragoste și voe bună. Voea bună în inima omului nu încapă fără să și o spună, adică: prânzu mare fără toaste cine a mai vădut? Celea dintăiu toaste au fost ridicate de Reverendissimul Domn delegat în onora Sfinției Sale Pontificelui roman, a Maestății Sale a regelui, a Reverendissimului domn Vicariu capitular și a Venerabilului Consistoriu mitropolitan, a viceprotopopului, a preoților, și apoi a poporului din Bistra. A tostat apoi viceprotopopul în sănătatea Reverendissimului delegat consistorial Dr. Alesandru Grama, unul din preoți pentru spectatul Domn Dr. Caian, și de aci încolo ca la toate banchetele șirul toastelor a fost legion.

Noutăți.

Din Arhiepiscopie. On. *Georgiu Pop*, fost adm. paroch. în Galda de Jos, este numit adm. paroch. în *Buda veche și Denș*; On. *Aureliu Hulea*, adm. paroch. în *Mordăș*, este numit adm. paroch. în *Galda de Jos*; On. *Ioan Vereșmorten*, adm. paroch. în *Molosig*, este numit adm. paroch. în *Sardul și Nadșul magiar*; On. *Teodor Sălăgean*, este numit adm. paroch. în *Teuș*.

Procesul „Tribunei”. Curia a respins recursul de nulitate înaintat contra sentinței aduse de tribunalul de presă din Cluș asupra dnilor Albini, Rusu Șirianul, Balteș și Dordea.

Pentru procurarea de recușite, stéguri flamure, policandre, albituri, obiecte pil, icone și cărți bisericesci recomandăm institutul de artă a lui **Süts și comp.** din **Buda-pesta**, cari la dorință trimite gratis catalogul prețurilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

X.

Autenticitatea și genuinitatea manifestului de Unire din 5 Septembrie 1700.

În luna lui Septembrie din anul 1700 s'a ținut în mănăstirea sfintei Treimi din Alba-Iulia una dintre cele mai numeroase adunări din câte cunoște istoria Românilor din Transilvania. Erau de față Mitropolitul Atanasie, toți protopopii cu jurații lor și cu doi preoți din fiesce care protopopiată și cu multu popor din toate părțile. În 5 Septembrie 1700 Mitropolitul și clerul adunată a aprobat și primit următorul manifest de unire, pe care noi îl dăm aci în traducere românească:

„Noi subscriși, episcopul, protopopii și totu clerul bisericii românești din Transilvania și din părțile unite cu dnasa, facem cunoscut prin acesta tuturor celor ce se cuvine, și mai ales staturilor vestite ale țerei Transilvaniei, că considerându atâtu nestatornicia vieții omenesci, cât și nemurirea sufletului (de care trebuie să avem cea mai mare grijă preste toate), am închiată liberi și de bună voe din îndemnul lui Dumnezeu unirea cu Biserica romano-catolică, și ne declarăm prin acesta de conmembri ai sfintei Maice Biserici romano-catolice, primind, mărturisind și creștând toate cele ce primesce, mărturisesc și crede aceea, mai virtosă acelea patru puncte, în cari ne păream până acuma a fi desbinați, cari ni-se propun și prin preagrațiosul decret și prin diploma Maiestății Sale preasacrate și a Eminenței Sale Archiepiscopului. Din care cauză vrem, ca și noi să ne bucurăm de totu acelea drepturi și privilegii, de cari se bucură preoții aceleiași sfinte Maice Biserici după concesiunea sântelor canoane și a Regilor de odinioară ai Ungariei. Așa și noi după amintitul decret al Maiestății Sale imperiale și regale și a Eminenței Sale Archiepiscopului voim să ne folosim și să ne bucurăm de acum înainte întocmai ca conmembrii aceleiași biserici. Întru mai mare credință și tărie a acestora am întărit acestu manifest al nostru cu subscrierea mânei noastre și cu sigiliul sfintei mănăstiri din Alba-Iulia și cu sigilele proprii usuale. Alba-Iulia în 5 Septembrie, anul 1700.“

Actul acesta este scris de Mitropolitul Atanasie, de 54 protopopi, dintre cari 3 din Maramureș, toți în numele unui număr de 1563 preoți. Manifestul se află tipărit în latinesce și românește la Nilles în opul: „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani“ pag. 247 și urm.; la A. Treb. Laurian: „Magazinul istoric pentru Dacia“ tom. III. pag. 307 și următoarele; și la I. M. Moldovan: „Acte sinodali“, tom. II. pag. 115 și următoarele.

Dl. Densușan nu pte suferi de locu acestu manifest și altele asemenea lui. Și cum s'ar și put să-l suferă, cându dnșul și-a băgat în capu idea greșită, că numai manifestul din 7 Octombrie 1698 este genuin și autentic, și că acesta nu conține nimic cu privire la primirea credinței catolice și a celor patru puncte din partea Românilor. Îndată ce dl. Densușan ar admite genuinitatea și autenticitatea manifestului din 5 Septembrie 1700, el și-ar tăia crenga de sub picioare, pentru că acestu manifest enunță forte limpede primirea credinței catolice și a celor patru puncte, și astfel dsa ar trebui să recunoască, că uniunea Românilor cu biserica Romei este o uniune dogmatică, ér nu o alianță politică bisericăscă. Ca nu cumva să admită adevărul, dl. Densușan se apără cu următorul neadeveru: „Toate manifestele de unire, ce apar în diferitele scrieri ale Iesuiților cu alte date posterioare anului 1698, și cu deosebire manifestul din 1700, sunt numai simple falsificate condamnabile, ale cărora originale n'au existat nici odată.“¹⁾

¹⁾ Cercetarea istorică-critică pag. 30.

Abstragându dela aceea, că conceptul „falsificării“ presupune existența actului genuin și originalu, — căci numai unu act existent se pte falsifica prin adaugere, ori mutilare, ori corumpere, — noi cu părere de rău trebuie să declarăm francu, că dl. Densușanu grăesc neadeveru în cuvintele citate. Acesta o dovedim, — ca să nu ni-se pta imputa, că suntem preocupați, — cu auctoritatea lui G. Barițiu, care dice: „Acelu sinod s'a convocat pe 4 Septembrie 1700; ér problemele lui au fost: 1. a se declara din nou asupra decretului uniunii formulat din anii precedenți; 2. reforma disciplinei eclesiastice, care era cu totul decăduță; 3. călătoria episcopului la Viena. Autenția concluzelor și canoanelor emanate din acel sinod memorabil și publicate de repetite ori, a fost trasă până acum de către unu scriitor român la mare îndoele, vorbindu-se despre ele cu „se dice“, „se spune, dar nu se crede“ etc.“¹⁾ astăzi acele îndoele au încetat, pentru că cuprinsul acelor acte s'a descoperit întocmai în codicele manuscris conservat în arhivul episcopatului romano-catolic din Alba-Iulia, ér originalul se află în arhivul primatului dela Strigoniă.“²⁾

Acestu testimoniu al lui G. Barițiu este suficient, ca unu istoriograf să se simțesc îndemnat a nu declara cu ușurința dl. Densușan, că manifestul din 5 Septembrie 1700 este unu „falsificat condamnabil“. Cu toate acestea noi vom examina și argumentele aduse de dl. Densușan în favorul opiniunii sale greșite, ca să limpedim deplinu cestiunea, și să vadă cetitorii nostri, că dacă este vorba de „falsificate condamnabile“, însuși dl. Densușan este, care falsifică într'unu modu condamnabil.

Primul argumentu adus de dl. Densușan pentru opiniunea sa este auctoritatea lui Șincai,³⁾ Sam. Klein⁴⁾ și Cipariu. Cuvintele acestui din urmă nu le citază dl. Densușan, dar este evident, că înțelege nota, ce a făcut o Cipariu în acte și fragmente la pag. 84. Însă auctoritatea acestor trei scriitori nu probază, că manifestul din 1700 ar fi unu „falsificat“, ci tocmai contrariul la ceea ce voesc să probeze dl. Densușan, pentru că Șincai în locul citat apriat spune, că sinodul din anul 1700 a dat manifestul de mai sus, pe care dnșul îl și publică per extensum și nu se îndoesce de locu despre genuinitatea lui. Șincai însă a cunoscut manifestul numai din o copie fără de subscrieri, aflată în arhivul episcopesc din Blăși, și pentru aceea cu dreptu cuvintu a putut scrie cuvintele aduse de dl. Densușan în favorul părerii sale greșite: „Pe hârtia, ce se ține în arhivul vladiceii Făgărașului, de pe care s'a luat această scrisore (adecă manifestul), nu sunt iscăliți mitropolitul Athanasie și protopopii cu preoții de sub dnșul.“ Dacă Șincai ar fi cunoscut, unde se află manifestul întreg cu subscrieri cu totu, atunci nu-lu lua de pe „hârtia“ aflată în arhivul vladiceii Făgărașului, ci de acolo, de unde l'au scos la lumină alți scriitori în zilele noastre. Deci accentuăm încă odată, că Șincai nu se îndoesce despre genuinitatea manifestului din 1700, pentru că apriat spune, că în acel an s'a adunat săborul românesc la Belgrad . . . și a dat scrisorea acesta: Noi cei mai josu iscăliți etc.“

Asemenea nu se îndoesce despre genuinitatea manifestului din 1700 nici Sam. Klein, pentru că étă ce dice: „În an. 1700 în luna lui Septembrie s'a adunat la Belgrad săboru mare, care dându afară unu

¹⁾ Nu scim, pe ce și basază Barițiu aserțiunea, că autenția actelor a fost trasă până acum la mare îndoele, de-orece nici Mafor, nici Șincai, nici Klein, nici Cipariu, Laurian, Moldovan etc. nu se îndoesce de existența sinodului din 1700 și nu trag la îndoele autenția actelor lui.

²⁾ Părți alese din ist. Transilvaniei v. I. pag. 192.

³⁾ Chr. an. 1700.

⁴⁾ La Cipariu Acte și frag. pag. 85, 86.

manifestu se declară a fi unit și încopiat cu legea rom. catolică.“¹⁾

Findu că însă și Sam. Klein, ca și Șincai, a avut cunoscință despre acestu manifestu numai din „hârtia“ aflată în arhivul vladiceii Făgărașului, dela sine se înțelege, că nici dnșul nu a putut afla, că cine a fostu subscriș la manifestu, și pentru aceea cu dreptu cuvintu a putut dice: „Cine au fostu anume subscriși, nu se află.“²⁾ Aceste cuvinte nu probază, precum crede dl. Densușan, că nu s'a datu nici unu manifestu în an. 1700, ci probază numai atâta, câtu cuprind în sine, că adecă din „hârtia“ conservată în arhivul vladiceii Făgărașului nu se pte constata, că cine anume au fostu subscriși la manifestul datu într'adeveru în anul 1700. Din contră Sam. Klein a fostu atâtu de convinsu, că acel manifestu s'a dat, încatu a cercat anume, că cine a putut fi subscriș la manifestul originalu. Spre acestu scop a adus în combinaune cu manifestul unu protocolu al episcopului Atanasie din 1701, în care se află înseunate numele protopopilor și numărul preoților din 1701, ca astfel să se pta deduce cel puțin cu probabilitate, că cine au fostu subscriși în manifestul dela 1700,³⁾ și apoi îndată adauge Sam. Klein: „acestea așa înțimplându-se etc.“, ca și cându ar fi voit să dică, că numele decopiate de dnșul din protocolul lui Atanasie dela 1701, au trebuit să fie subscribe și la manifestul din 1700.

Cu privire la auctoritatea lui Cipariu dl. Densușan astfel se exprimă: „De altă parte Cipariu, învățatul istoric și filologu contestă, că la anul 1700 s'ar fi datu vreun manifest din partea săborului Mitropoliei române de Alba-Iulia.“

Dl. Densușan însă nici aci nu spune tocmai adevărul, căci Cipariu nu dice expresu, că în anul 1700 nu s'a datu unu manifestu, ci numai cu privire la datul manifestului primitu din nou și în anul 1700 are scrupulii săi.

Sam. Klein adecă șesese, că manifestul din 1700 are datul de 12 Decembrie 1700. La acesta Cipariu⁴⁾ observă în notă: „Veđi Partea I. pag. 77, unde datul este mai adevăratu.“ Ér la pag. 77, manifestul pta datul de 7 Octombrie 1698. Așa dară Cipariu nu face altceva, decatu după părerea sa greșită voesc să rectifice datul manifestului primitu de sinodul din 1700, dar nu negă, că în acestu an s'ar fi primitu unu manifestu formulat mai înainte cu altu datu, decatu acela, care figurază la Sam. Klein.

Altcum cu privire la datul manifestului, nefind cunoscutu codicele manuscris din arhivul episcopatului catolic din Alba-Iulia și actele din arhivul primatului al Strigoniului, multu timpu a domnit între scriitori o confușiune, care astăzi a dispărut cu totul. Datul adevărat al manifestului este 5 Septembrie 1700. Acestu datu are manifestul la Nilles,⁵⁾ care l'a publicat după codicele manuscris din Alba-Iulia. Acestu datu îl are și la A. T. Laurian,⁶⁾ care probabil a scos acte sinodului din 1700, din același isvoru, de care s'a folosit și Nilles, și în fine același datu îl are și la I. M. Moldovanu,⁷⁾ care a decopiat actele sinodului din 1700 din opul citat: „Magazinul istoric.“

Cipariu s'a putut înșela cu privire la datul manifestului, pentru că dnșul nu i-au fostu cunoscute actele publicate de Nilles. Apoi Cipariu a publicat manifestul din cestiune după o copie, despre care el însuși dice, că nu este destul de esactă: „ex apographo haud satis emendato in collectione diplomatica ms. per Dr. medic. quondam Bas.

¹⁾ Acte și frag. de Cipariu pag. 85.

²⁾ Ibid. p. 86.

³⁾ Veđi Acte și fragm. p. 86.

⁴⁾ Acte și fragm. pag. 86.

⁵⁾ Symb. I. pag. 247—249.

⁶⁾ Magazinul istoric, București 1846 tom. III. pag. 310.

⁷⁾ Acte Sin. t. II. pag. 116.

Pap facta extante." 1) Datul de 12 Decembrie 1700, care se cetesce la Sam. Klein și G. Șincai în locurile citate, încă nu este adevărat. Acești doi scriitori au avut cunoștință despre manifestul anulului 1700 numai de pe o „hartie” din „arhivul vladiciei Făgărașului”. Hartia aceea însă nefiind act originală, ci numai o copie *mancă*, ușor s'a putut întâmpla, ca acela, care a copiat-o, să nu fi scris datul manifestului, ci datul zilei, lunii și anului, în care a copiat din *contextul* manifestului.

Însă ori cum ar sta lucrul cu privire la cauza, ce a făcut pe unii dintre scriitorii noștri să greșescă relativ la datul manifestului, faptul este, că Sam. Klein, Șincai, A. Tr. Laurian, Moldovan și Nilles apriat recunosc, că în an. 1700 s'a ținut un sinod în Alba-Iulia și că în acela s'a *aprob*at un *manifest*, prin care românii au primit *tote câte le primesc mărturisesc și crede biserica romano-catolică și mai ales cele patru puncte, în care mai înainte se deosebiau*. De aceea nu se poate invoca auctoritatea nici unuia dintre scriitorii amintiți în favoarea părerii diu Densușan. Asemenea este fapt, că Cipariu nu negă, că în anul 1700 s'a ținut sinod în Alba-Iulia, și că în acest sinod nu s'ar fi acceptat un manifest de cuprinsul indicat. În fine este fapt constatată pe baza actelor demne de credință aflate de curând în Alba-Iulia și Strigoni, că manifestul din chestiune este genuin și autentic și are datul adevărat de 5 Septembrie 1700.

(Va urma.)

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.

(Continuare.)

„Așa crezi?” duse apoi gânditorii. „Dar dacă vom fi învinși în loc de a învinge?”

„Atunci ne vom pogori noi din mormintele și ne vom lupta fiesce care ca doi,” duse Paul cu foc, „și asta cu atât mai virtuos, de ore ce noi în luptele cele dintâi nu vom lua parte. Dar te rog, generale, să-mi mai pui la dispoziție încă câteva mașine de aruncat împreună cu materialul de lipsă.”

„Dar unde vei să le așezi?” întrebă Germanic.

„Omenii mei,” răspuse Paul, „au făcut deja șantuirii dese, preste cari inimicii nu vor putea trece. Noi suntem acolo siguri și așteptăm cu nerăbdare oștea inimică. Și după ce nu poate nici să ne încunjure nici să ne atace din dos, sperăm, că o mână de omeni va isprăvi acolo lucruri admirabile. Ceea ce aș dori eu, este, ca să atacăm pe inimică din lature.”

„Ce?” duse Germanic, căruia i-se părea, că n'a auzit bine. „Cu abia o legiune vei să atacăm o oște de vre-o cincizeci de mii?”

„Eră se îndreptară toate privirile spre tinerele ostași.

„Nu chiar așa, generale,” duse acesta închinându-se, „ci gândul meu e acesta: Voi clădi o plută tare, destul de tare, ca să poată purta catapultele și balistele. Două ori trei luni cu visle vor trage pluta de parte de țerm, pentru ca armele inimicilor să nu o poată ajunge, dar totuși destul de aproape pentru a arunca morțe între inimici. Și pe când frontul lor se va lupta cu noi, pe atunci aripa lor cea drăptă va fi atacată de mașinile mele. Asta imi era în gând, când am dus, că voi să încunjurăm pe inimică, și aș dori încă numai aceea, ca să pot îndrepta și din rîu un asemenea atac asupra barbarilor.”

„Planul tău mă surprinde,” duse Germanic admirându ingeniul cutezătorilor alți ofțerului său. „Voi da ordin, să ți se împlinescă voea. Mâne dimineța,” duse apoi către ceilalți, „ve voi împărtași, ce mișcări strategice vom face mai întâi.”

Și cu asta sfatul s'a sfârșit.

Mulți dintre ofțeri se apropiară de Paul și-i gratulară la planul lui cel energetic, precum și cu sinceritate mai multă ori mai puțină la favorul, cu care l'a distins Cesarul adorat de oștea sa.

În dimineața următoare ajunseră în tabăra sciri noi, cari siliră pe Cesar să pornescă îndată cu oștea sa.

Se dicea, că aceia dintre barbari, cari înaintau pe lângă țermul apusan al lacului, fiind terenul pe acolo ușor de trecut, au înaintat deja foarte tare și par a avea de gând să se așeze în șesul cel foarte mănșu.

Germanic grăbi spre întâmpinarea lor și câștigă o învingere deplină pe pământul acela, pe care cu optpredece vécuri mai târziu a avut un alt beliduce mai multe lupte hotărâte.

Apoi fără de a concede ostii sale mult timp de odihnă grăbi la del în Alpii Retic, măcelărind pe toți ce i-se puneau în cale, și făcând apoi într'un unghi ascuțit întorcere urmări oștea inimică pe lângă țermul resăriten al lacului, pentru ca să o atace din dos.

În strîmtoarea asta îngustă, care se viresce printre rî și lac și e plină de înălțimi pleșe și mocirlose, au fost bătăi Germanii în chipul cel mai înfricoșat. Fiind că ei erau încunjuți din toate părțile, numai o cetă mică s'a putut mântui de morțe ori de prinsore, carea le era mai detestabilă decât morțea. Acestei cete îi închidea calea spre Italia o oște mică scutită prin șanțuri și parapete, de pe lac trimitea bateria cea mică a lui Paul morțe în șirele ei, eră de către medănopte năvalia asupra ei oștea lui Germanic. Cei ce cercară a scăpa prin rî, se înceară ori muriră străpuși de săgetele romane, și numai foarte puțini scăpară prin rî.

Surprinderea Germanilor fuse foarte mare, de ore ce ei gândiau, că oștea, ce vinia de către medănopte, este a patrioților și aliaților lor, și așa nu avură timp de ajuns spre a se pregăti la luptă în contra acestor inimici înfricoșati. Lupta ținuse dela amedii până după sfințitul sorelui. Continuarea urmăririi Germanilor o împedea noaptea și plăea.

În ziua următoare pe la amedii ținu Cesarul revistă preste oștea sa: ea mai avea încă preste treizeci de mii de ostași. Germanic le mulțami pentru vitejia dovedită și le puse în prospect o resplă nouă extraordinară.

Apoi întrebă de ofțerii căduți ori răniți, și Telus îi raportă, că între cei răniți se numără și Paul. El nimerit fiind de mai multe săgete căduse lângă credinciosul său soț. Acesta despărțindu-se de el în imbulzela luptei nu-l mai putu afla după aceea între cei căduți. Abia în dimineața zilei următoare îl află. Își perduse conștiința de sine. Telus și Longin, care încă era greu rănit, îl transportară până la o căsuță de lângă rî.

Germanic îl cercetă însoțit de medicul său. „Barbați ca el sunt rari,”

duse Cesarul. „Ceea e bun dela fire, în mâna lor se face încă și mai bun. De ați încolo Paul Emilii Lepid este tribun al ostii romane.”

XXV.

Într'aceea să ne rentorcem la locuitorii castelului vrăjit.

Aci aflăm pe Aglais și pe fata ei așteptând încă tot înzadară vre-o scire dela Paul. Într'aceea nu se întâmplase nimica, ce ar fi înflat Elinei îngrijiri nouă cu privire la siguranța fetei ei. Zilele le treceau în liniște și singurătate neturburată, și Aglais, carea purtase în inima sa planul unei călătorii până în Hispania ca scăparea cea mai de pe urmă, începu pe încetul a-și uita, să mai gândească la țara aceea departată și necunoscută. Dorința ei cea mai ferbinte era, ca fiul ei cât mai curând să se rentorcă încununat cu glorie și cu onoruri, și sperarea ei era, că atunci August, chiar și numai spre a-și manifesta recunoștința, ori la capacitările Cesarului Germanic, le va da moștenirea părintească, ce li-s'a fost răpită.

Agata într'aceea trăia numai pentru florile sale și pentru găocile sale de mare. Une ori întreprindea în societatea unchiului câte o expediție de descoperiri în interiorul castelului tainic, care oferia ochilor ei totdeauna minuni noi. Ea se conformă dorinței triumvirului și nu cercă nici odată să cutiere singură labirintul acesta.

Dar în toate nu asculta de unchiul său. Une ori, când marea se lăvia cu furie de stînci, ori și când marea era așezată și blândă, fata nu se putea răbda să nu o cerceteze. Atunci alerga ca o căprioară printre stînci la vale. Se părea că nu este nici o împreunare între plateaurile cele mici de printre stînci. Dar ea află totuși o cale printre ele, o cale, carea după părerea ei n'a călcat-o încă picior de om. Așa a aflat fata pe încetul mijlocul de a ajunge jos până la țermul mării și eră la del până la castel. Până acum nu spusese mamei și unchiului nimica despre lucrul acesta; aștepta o ocaziune binevenită, ca să o facă acesta, deși scia, că apoi nu-i vor mai concede să petrecă acolo în singurătatea dintre mare și stînci. Într'o zi mamă-să vedu la dînsa nisce găoci de mare și o întrebă, de unde le are; dar ea nu avu curajul să mărturisescă adevărul.

Dar sosi ziua, care răpi pe Aglais și Agata fără de veste din viața lor liniștită.

Încă nu-și părăsiseră dormitoriul, când li-se aduse scirea, că prietinel și patriotul lor Dionisiu a sosit, pentru ca să le aducă sciri despre Paul.

Cuprinsul acestor sciri îl cam cunoșcem, dar totuși avem să le mai întregim cu câte ceva. Germanic după învingerile sale privia expediția deocamdată terminată și-și așeză oștea preste iernă în cetățile Italiei de medași. Pe sama răniților s'a clădit un lazaret de lemn, și s'a făcut pe lângă el case mai mici de lemn, cari să cuprindă ostășime spre a scuti lazaretul. Apoi se rentorse învingătorul ca în sbor la Roma, pentru ca să spună însuși lui August cele isprăvite. Roma începu a deifica pe Germanic și a aștepta dela el, că va restaura gloria romană de odinioară. Dar Germanic parte din modestie, parte temându-se, ca nu cumva să dea uref Cesarului Tiberiu nutremint nou, se rugă

să nu i-se gătescă conductul triumfal, ce senatul voia să i-l acorde. Tote acestea și faptele și rănirea lui Paul și înaintarea lui le împărtăși Elinul miferilor, și acestea îi ascultau vorbele cu atențiune încordată.

Aglais și Agata își exprimară îndată dorința de a merge la Paul.

„Ce te privește pe tine, nobilă doamnă,” zise Dionisiu, „cred, că nu se împotrivesc nimica acestei călătorii, și ființa ta de față și grija ta vor contribui mult la însănătoșarea mai grabnică a lui Paul. Voiți fi foarte onorați, dacă te voiți conduce eu până la Roma și acolo mă voiți îngriji, ca să primesci dela prefectul cetății Luciu Piso diploma, care să dispună stațiunilor postale schimbarea neamănată a căilor, cari să te ducă până în nordul Italiei la Paul. Dar fata ta — mi-se pare, că nu ar fi consultă a o espune pericolelor unei călătorii lungi, după ce aci în castelul acesta îi este mai mare siguranța și mai plăcută viața.”

„Ai totă dreptatea, tinărul meu prietinu,” aprobă Aglais. „Agata să rămână aci sub scutul unchiului său. Numai sclava mea Melena are să mă însoțească. M'ar liniști foarte, dacă ași pute câștiga pe sama fiului meu ajutoriul învățatului nostru patriot Charicles, însă nu sperez —”

„Din contră, nobilă doamnă,” o interrupse Atenenul. „Mă bucur, că îți poți împărtăși, că Charicles după terminarea agendelor sale celor mai urgente are de gând să grăbescă la Verona și să cerceteze pe prietinelui nostru.”

Mișcată rugă Aglais pe Dionisiu, să mulțămescă lui Charicles în numele ei pentru jertfa acesta, dela care aștepta ea cu siguranță însănătoșarea fiului său.

„Am să-ți mai împărtășesc ceva,” zise Dionisiu, „ce poți nu-ți va face plăcere mare. Poți că ai auzit deja, că Vedit Pollio, acel monstru în chip de om, s'a

bolnăvit de pescii săi și a murit. După datina modernă a testat el domeniile de lângă Cumae lui August, și August nu voia să ia lui Tiberiu anumite domenii, cari le scil, și de aceea are de gând să vândă domeniile de lângă Cumae ție și fiului său, pentru ca în chipul acesta să-și răsplătescă serviciile strategice.”

Pe Aglais o cuprinsă fior.

„Întru adevăr,” continuă Dionisiu, „precep, cum de vorbele mele te-au surprins cam neplăcut. Dăr chiar și August s'a îngreșat și a respins cu un blăstem totă donațiunea aceea. Altcum voiți să-ți mai amintesc încă nisce împrejurări, pe cari nu-mi este iertat să le re-tac. Abia am auzit, că desfrinatul bătrân a murit fără moștenitori, și am și alergat la August și l'am rugat, să vândă asemenea domeniul acesta în lipsa altuia mai bun. El după puțină gândire s'a învoit, dar a făcut și o clausulă, carea sper că nu te va înspăimîta. Se vede, că Plancia, soția lui Cneiu Piso, are nisce pretensiuni față cu Vedit Pollio. August a concipat deci documentul de donațiune așa, că dă vila Vesuviană cu toate dependențele ei lui Paul Emiliu Lepidă pe sama lui și a următorilor lui, era dacă ar muri el fără următori, atunci întreg domeniul trece în proprietatea Plancinei.”

„Ce?” zise triumvirul, carele lucă era de față. „E ore asta erași numai un caprițiu al rivalului meu de odinioară, ori dăr se ascunde vre un scop rău sub clausula asta? E lucru firesc, ca tinerii să moștenescă dela bătrâni, dar nu și întorsă. Îndată ce se va întorce Paul sănătos, trebuie să se însore, pentru ca să zădărnicească clausula acesta.”

(Va urma.)

Bibliografie.

Plană de învățământ pentru limba română la marele gimnasiu gr. or. român din Brașov lucrată în conformitate cu planul statului de V. Onițiu, profesor de limba și literatura română.

A apărut de sub tipariu **Otcoichul cel mic** edit. III. Blașiu 1892 și se află de vânzare la tipografia seminarială nelegată cu pretul de 80 cr. v. a., legată cu călcăiu de pânză cu 95 cr. v. a. Legată dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 421—1893.

(45) 1—3

Edict.

După ce Basiliu Medrea gr. cat. din Alba-Iulia, de un an și jumătate și-a părăsit pe legiuita sa mușere Elena n. Georgescu asemenea din Alba-Iulia, și nu se știe ubicațiunea aceluia, se citează prin acesta ca în termin de un an și o zi să se prezenteze înaintea forului matrimonial suscrit, căci la din contră procesul divorțial urdit în contra lui de cătră mușerea sa se va pertracta și decide și în absența dînsului.

Dela forul matrimonial gr. cat. de I-a instanță al eparchiei Albei-Iulie.

Alba-Iulia, 10 Oct. 1893.

Sim. Micu,
protop. gr. cat.

Vesminte gata

pentru bărbați și băeți, croitura cea mai modernă, materie bună și prețuri foarte scădute, din fabricele cele mai renumite din Viena, le recomandă subscrisul M. O. public. În deosebă atrage atențiunea M. O. Domni preții la aceea, că: rocuri (căputuri) de érnă, blănite cu postav și vată, ce costau până acuma, și costă și adă la alții 30—35 fl., le vinde cu 16—20 fl.

Blașiu, 28 Septembre 1892.

Demetriu Furcu,
comerciant.

(42) 3—5

JOSIFU GAVORA (3) 19—26

distins cu medalia espositională cea mare pentru lucru escelent și gust bun la esposițiunea regnicolară din Budapesta în a. 1885.

Budapesta, IV. strada Vașului Nr. 17

Recomandă cu prețuri de cele mai convenabile și în esecutare câtă se poate mai frumoasă obiecte de lipsă

pentru ajustarea bisericilor, și anume:

Felone preotesci și stihare diaconesci

Flamure pentru biserică și reuniuni.

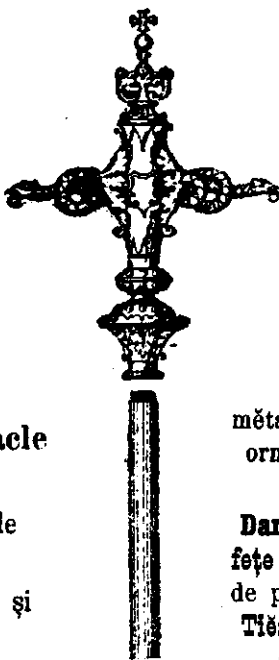
Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cântări și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire,

luminarie de parete și de altariu, și candel.

Acurătatea mea o pot dovedi cu sute de epistole recunoscătoare.

Tarifuri de prețuri și preluminare de spese trimittă la cerere francate.

Primesc și efetuiesc ieftin repararea vestmintelor bisericesci, intrargintarea și intraurirea de potire, racle, candelă și luminarie de altariu.

Mare asortiment de broderii de aur, de argint și de mătășă, precum și de ornaturi bisericesci brodate

Dantele bisericesci, fețe de altariu, cruci de parete și de scolia. Tășături bisericesci, damasturi etc.

Cu deosebită stimă cutez a încunoscintă pre

Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericilor, în ce privește lucrul de măsari și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și toate mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașionalmente de prețuită-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele cel bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin acesta capacitatea de concurență mi-sa mărit.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biseric.

(6) 35—52